

Değerli okurlarımız, Niyaz Dergisi'nin yeni sayısı ile karşınızda olmanın mutluluğunu yaşıyor, sizleri saygıyla selamlıyoruz. Bu sayıda da editör kurulunun emek ve katkılarıyla dergimizin akademik teamüllere uygun biçimde hazırlanması ve nitelikli dizinlerde yer alma hedefi doğrultusunda yoğun ve titiz bir çalışma süreci yürütülmüş; bu kapsamda çok sayıda toplantı ve görüşme gerçekleştirilmiştir. Dergimizin ikinci sayısının hazırlık süreci boyunca hakemler özveriyle çalışarak önemli destek sunmuştur. Bu vesileyle hakemlerimize, yazarlarımıza ve sürecin her aşamasında emeği geçen dergi çalışanlarına içten teşekkürlerimizi sunarız.

Aylar süren titiz ve yoğun bir hazırlık sürecinin ardından NİYAZ Dergisi'nin Bahar 2026 sayısı yayıma hazır hâle getirilmiştir. Bu sayımızda, özgün araştırma makalelerinin yanı sıra kitap tanıtımlarına ve Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen bilimsel etkinliklere de yer verilmiştir.

Dergimizin ikinci sayısının ilk araştırma makalesi, Caner Işık ile Bircan Kayacan tarafından kaleme alınan “Alevi ve Bektaşî Âşıklık Geleneği” adlı çalışmadır. Makale, Alevi ve Bektaşî âşıklık geleneğine ilişkin mevcut literatürde yeterince ele alınmamış meseleleri tartışmaya açması ve yapılmış çalışmalarda eksik bırakılan tarihsel ve kültürel boyutları merkeze alması açısından önem taşımaktadır. Yazarlar; “Alevi ve Bektaşî Âşıklık Geleneği”ni yalnızca edebî bir üretim biçimi olarak değil, aynı zamanda inançsal, toplumsal ve tarihsel bir yapı içerisinde ele almaktadır. Âşıklık geleneğinin XVI. yüzyılda kurumsal bir kimlik kazanmasına rağmen, kökenlerinin Bâtını tekke çevrelerinde gelişen heterodoks inanç yapısına dayandığı belirtilmektedir. Bu bağlamda gelenek, kam/şaman-baksı geleneğinden ozan tipine, oradan derviş-âşığa ve kent merkezli âşıklığa uzanan tarihsel bir seyir içerisinde değerlendirilmekte; farklı kültürel ve inançsal unsurları bünyesinde barındıran çok katmanlı bir yapı olarak ele alınmaktadır. Makale, âşıklık geleneğini; kutsal bilginin aktarımının sağlandığı, ahlaki normların yeniden üretildiği ve deyişler ile nefesler aracılığıyla kolektif hafızanın kuşaktan kuşağa taşındığı önemli bir kültürel alan olarak konumlandırmaktadır. Bu yönüyle çalışma, âşıklık geleneğinin toplumsal meşruiyetin inşası ve kültürel belleğin sürekliliğinin sağlanmasında üstlendiği işlevleri görünür kılarak Alevi-Bektaşî literatürüne önemli katkılar sunmaktadır.

Dergimize katkı sunan bir diğer çalışma, Bülent Kara tarafından kaleme alınmıştır. “Alevi Yoksullaşmasında Temel Görünüm: Bir Toplumsal Sorgulama” başlıklı, kapsamlı ve çok yönlü nitelik taşıyan bu çalışmanın birinci bölümü, dergimizin bu sayısında okuyucularla buluşmaktadır. Kara'nın çalışmasının temel amacı, Aleviliğin yoksullaşma süreçlerinin toplumsal yaşamın hangi alanlarında ve hangi biçimlerde ortaya çıktığını incelemektir. Modernleşme süreciyle birlikte Aleviliğin tarihsel, sosyokültürel ve dinî yapısı önemli ölçüde dönüşüme uğramıştır. Bu sürecin Alevi toplumunda ortaya çıkardığı toplumsal dönüşümler ve kimlik sorunları, çalışmada yoksullaşma kavramı çerçevesinde incelenmiş; araştırma tarama modeli kullanılarak bütüncül ve sistematik bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Alevi-Bektaşî alan yazınına önemli katkılar sunacağını düşündüğümüz bu çalışmanın ikinci kısmının da dergimizin sonraki sayılarında yayımlanmasını umuyoruz.

Ali Tanrıverdi tarafından kaleme alınan “Alevilik ve Bektaşilikte ‘Rıza(lık) ve Rızî(lık)’ Kavramının Anlam Dünyası” adlı çalışmada, Alevi-Bektaşî inanç ve düşünce dünyasında hem zahîrî hem de bâtınî boyutlarıyla merkezî bir konumda olan rıza(lık) ve rızî(lık) kavramları ele alınmıştır. Çalışmada, söz konusu kavramların taşıdığı anlam dünyası, içeriden bir bakış açısıyla yorumlanmaya çalışılmıştır.

Esen Poyraz’a ait makalemiz ise “Bektaşî Kimliğinin Macar Sahne Sanatlarındaki Yansıması: Jenő Huszka’nın Gül Baba Opereti” ismini taşımaktadır. Gül Baba figürü ve onun etrafında gelişen anlatılar, Türk ve Macar kültürleri arasındaki tarihsel ve kültürel etkileşimin önemli bir kesişim alanını oluşturmaktadır. Makalede, Gül Baba merkezli Gül Baba opereti, sahne sanatları bağlamında analiz edilmekte ve tarihsel, kültürel ve sembolik yönleriyle ele alınmaktadır. Çalışma, ayrıca eserin farklı dönemlerde yeniden yorumlanması üzerinden Gül Baba figürünün kültürlerarası diyalog ve hoşgörü temelli bir temsil düzlemine nasıl ve ne şekilde dönüştüğünü de ortaya koymaktadır.

Kıvılcım Polat tarafından kaleme alınan “Cem Dilinde Kavramsal Evren” başlıklı çalışma, dergimizin bu sayısında yer bulan makalelerden bir diğeridir. Araştırmada, Alevi-Bektaşî inanç sisteminin temel icra alanı olan cemlerde kullanılan dilin kavramsal ve metaforik yapısı, bağlam merkezli bir yaklaşım ve saha verileri temelinde incelenmekte; söz konusu dilin, kolektif yapının sürekliliğini sağlayan bütünleştirici bir işlev üstlendiği ortaya konulmaktadır.

Anıl Durdu tarafından yazılan “Kılıcın Gölgesi: Hatâyî Şiirinde Zülfikar’ın Sureti” makalemizde ise Hatâyî şiirinde Zülfikar imgesinin anlam dünyasının ortaya konulması amaçlanmış ve söz konusu imgenin çeşitli metaforlar aracılığıyla kurduğu sembolik ve inançsal düzlem analiz edilmiştir.

Son çalışmamız olan “Kentleşme Sürecinde Cem İbadetinde Semah Hizmeti: Gaziantep Cemevleri Üzerine Bir Alan Araştırması” adlı yazımız ise Firdes Nehir Tunç’a aittir. Çalışma, Alevi-Bektaşî inanç sisteminde semahın kentleşme sürecinde geçirdiği dönüşümü Gaziantep’teki iki cemevi örneği üzerinden incelemektedir. Araştırmanın bulguları, semahın kent ortamında cem ibadetinin temel ve birleştirici bir unsuru olarak varlığını sürdürdüğünü; bununla birlikte kentleşme ve toplumsal değişim süreçlerinin etkisiyle icra biçimi, süresi ve erkân uygulamalarında belirli farklılaşmaların ortaya çıktığını ortaya koymaktadır.

Dergimizin Yayın Değerlendirme bölümünde Hasan Cuşa, Bekir Yıldız’ın “Kerbela” romanını ele almış; Fatoş Yalçınkaya ise Cem Erdem’in “Alevilik Eğitimi: Evrensel İlkeler ve Pedagojik Modeller” adlı eserini incelemiştir.

NİYAZ Alevilik-Bektaşîlik Çalışmaları Dergisi’nin bu ikinci sayısında yayımladığımız her bir makale ve incelemenin, toplumsal hafızanın korunması ve kültürel sürekliliğin bilimsel bir zeminde tahkim edilmesi noktasında kıymetli birer başvuru kaynağı olacağına dair inancımız tamdır. Bu akademik yolculukta bizlere eşlik eden tüm paydaşlarımıza teşekkür eder, dergimizin bilim dünyasına ve tüm okurlarımıza hayırlı olmasını dileriz.

Saygılarımızla...

Prof. Dr. Murat Cem DEMİR
Başeditör